

Pravda jako norma (nepředmětná)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2005](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 7. 7. 2005

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 7. 7. 2005

Pravda jako norma (nepředmětná)

Přijmeme-li jinou perspektivu, než je ta po staletí (a tisíciletí) běžná, totiž že se pravda řídí (spravuje) tím, co jest, tedy jsoucím, a budeme-li chápat pravdu jako „to pravé“, které je vždy v napětí k tomu, co jest, tedy ke jsoucímu (kterémukoli jsoucímu), pak se musíme tázat po povaze tohoto „pravého“, neboť je nemůžeme ztotožnit s ničím „jsoucím“. Pro tradiční (a tedy zpředměťňováním těžce zatížené) myšlení ovšem z toho předsudečně jakoby vyplývá, že toto „pravé“ je tedy „ničím“: buď něco „jest“, anebo to není nic resp. „je“ to „nic“. Tím je ovšem celá velká problematika (celého „oboru“ či „světa“ určitého typu skutečností) uzamčena a navíc zakryta, skryta. Proto musíme dělat rozdíl mezi skutečnostmi, které „jsou“ (tj. „jsoucny“), a skutečnostmi, které „ne-jsou“, tedy „ne-jsoucími“ skutečnostmi (tj. „ne-jsoucny“). Když se nenecháme svést běžným, ale předsudečným myšlením, velmi rychle zjistíme, že v našem životě (a to dokonce i každodenním, zcela „profánním“ životě) jsou nejsoucí skutečnosti mnohem důležitější než skutečnosti jsoucí. Veškeré naše aktivity se sice vždycky musí nějak orientovat na nejrůznějších „jsoucnech“, ale vždycky se také vztahují ke skutečnostem, které „nejsou“ (např. ještě nejsou, ale nejen tak, že napomáháme tomu, aby „byly“, tj. aby nastaly, aby se uskutečnily, ale velmi často právě naopak tomu, aby nenastaly, aby k nim nedošlo, abychom jim předešli nebo se jim aspoň v nějakém smyslu vyhnuli). A už to, že se vůči těmto jsoucím i nejsoucím skutečnostem nějak orientujeme, je náš výkon, který se – podobně jako jiné výkony – může zdařit nebo naopak může selhat, a tak se musíme tázat po nezbytných předpokladech toho, aby se dařil co nejčastěji a naopak selhával jen velmi zřídka. A právě tato orientace ve světě skutečností musí počítat také s tím, že se věci mění a že nezůstávají stále stejné. Některé dnes „jsoucí“ skutečnosti mohou trvat ještě nějakou delší nebo kratší dobu, zatímco jiné se buď změní ve svém charakteru anebo dokonce zaniknou, pominou. Z toho vyplývá, že některé jsoucí skutečnosti nemusíme brát tak vážně jako jiné; a vyplývá z toho dále i to, že některým jsoucím skutečnostem, na nichž nám záleží, můžeme napomáhat, aby trvaly déle, zatímco jiným můžeme jejich trvání zkrátit a omezit. To platí zejména také o nás samých, neboť i my jsme jedna ze „jsoucích skutečností“, a my máme pochopitelný „zájem“ na sobě, na svém životě; a jeho trvání můžeme a také chceme rozumným způsobem ovlivňovat. Velmi často chceme však takto pozitivně (a někteří z nás bohužel i negativně) ovlivňovat životy druhých lidí, ale také třeba zvířat a rostlin, a dokonce i nejrůznějších věcí. A v tom všem je velice důležitý jeden „parametr“ naší orientovanosti ve světě, který nás obklopuje a do kterého jsme nějak zasazeni: jde o orientaci v tom, kam to všechno spěje (resp. kam to má jít) a co v tom my sami můžeme a máme podnikat (co máme dělat). A přesně v těchto souvislostech se otvírá otázka po „tom pravém“ či „správném“, a tedy o „pravdě“, která nám může otevřít tu „pravou“ (a tedy nejen subjektivní) perspektivu.

(Písek, 050707–1.)